

SYMPOZJUM SPECJALNE

PRAGMATYZM A DYLEMATY WSPÓŁCZESNEGO ŚWIATA

ABSTRAKTY:

Adam Grobler (Uniwersytet Opolski)

Rzekome i rzeczywiste czynniki pragmatyczne uzasadnienia epistemicznego

Kontekstualizm wprowadził do epistemologii myśl, że mniemanie kandydujące na miano wiedzy wymaga tym mocniejszego uzasadnienia, im większe ryzyko straty ponosi podmiot w razie podjęcia działania na podstawie tego mniemania. Proponując odmienną wersję kontekstualizmu będę argumentował, że o ile tego rodzaju czynnik pragmatyczny (pragmatic encroachment) jest istotny dla oceny racjonalności działania, to standardy uzasadniania wymagane do włączenia mniemania w skład wiedzy zależą nie od sytuacji praktycznej indywidualnego podmiotu, lecz aktualnego, społecznego stanu wiedzy. Z drugiej strony, uzasadnienie nie może całkowicie abstrahować od czynników pragmatycznych: mniemanie uzasadnione np. według standardów reliabilizmu i będące składnikiem społecznie pojmowanej wiedzy, nie wchodzi w skład indywidualnej wiedzy, jeżeli podmiot nie potrafi tego mniemania odpowiednio zastosować do rozwiązywania problemów praktycznych lub teoretycznych.

Damian Leszczyński (Uniwersytet Wrocławski)

Pragmatyzm ponad wszystko

Filozoficzny pragmatyzm (a terminem tym będę określał zarówno pragmatyzm klasyczny, jak i nowy, czyli neopragmatyzm) jest jednym z głównych nurtów współczesnej filozofii. Jest to fakt, który trudno podważyć, biorąc pod uwagę choćby ilościowe kryterium cytowań autorów powiązanych z tym nurtem. Interpretacja i ocena tego faktu może być wszakże różna, a zależy ona po części od sposobu ujęcia pragmatyzmu i rekonstrukcji jego podstawowych założeń, metod oraz celów. Tę rekonstrukcję zaś najlepiej przeprowadzić z zewnątrz, to znaczy nie polegając na własnej autoprezentacji pragmatystów (którzy mają skłonność do przebiegających postaci manifestów wyznań), ale umieszczając ów nurt w szerszym kontekście teoretycznym i historycznym, poszukując analogii i czasem nieświadomych afiliacji. Pozwoli to pokazać, że pod wieloma względami pragmatyzm nie jest filozoficznym nowatorstwem, ale raczej powtórzeniem pewnych starych wątków, dość typowych dla myśli XIX stulecia (co oczywiście w filozofii nie powinno być traktowane jako zarzut – zarzut może dotyczyć jedynie tego, że powtarzający nie wie, że powtarza).

Chcąc w miarę systematycznie przedstawić filozoficzny pragmatyzm, można ująć go na trzech płaszczyznach: doktrynalnej, instytucjonalnej i praktycznej (czy nawet prakseologicznej), a więc jako pewien zestaw filozoficznych propozycji teoretycznych odnoszących się do kluczowych zagadnień metafizycznych, epistemologicznych i aksjologicznych, jako rodzaj działalności akademickiej oraz jako zestaw reguł postępowania bądź też pewien „ruch”, którego cele wykraczają poza teorię i akademię. Z tej perspektywy ukazać można wiele interesujących cech pragmatyzmu, zwłaszcza w kontekście jego stosunku do tradycji filozoficznej, którą – przynajmniej w deklaracjach – pragnie radykalnie zmodyfikować bądź odrzucić. Sytuacja okazuje się tu bardziej złożona niż przedstawiają to sami pragmatyści, a w moim wystąpieniu ograniczę się do wskazania jednego z jej aspektów. Chodzi mianowicie o to, że o ile na poziomie doktrynalnym pragmatyzm deklaruje zerwanie z przeszłością, a zwłaszcza z nowożytnymi projektami filozoficznymi i leżącą u ich podstaw metafizyką (co, zdaniem niektórych, pozwala uznać go za nurt post-modernistyczny), o tyle na poziomie instytucjonalnym oraz jako „ruch” jest zjawiskiem typowo modernistycznym, kontynuując pewne dziewiętnastowieczne tradycje (choć inne niż te, które sami pragmatyści, zwłaszcza „nowi”, podają jako swe pierwotne źródło). Przy czym rozpoznanie tych tradycji pozwala potraktować również samą „kontestatorską” doktrynę jako współczesny wariant pewnych rozwiązań sprzed prawie dwóch stuleci.

Tadeusz Szubka (Uniwersytet Szczeciński)

Metafilozoficzne dylematy pragmatyzmu analitycznego

Pragmatyzm analityczny (R. B. Brandom, H. Price, M. Williams), podobnie jak cała bogata tradycja pragmatyczna, jest zróżnicowanym nurtem filozofii najnowszej. Widać to szczególnie w jego warstwie metafilozoficznej, w której ścierają się ze sobą trudne do pogodzenia postawy i tendencje. Wiążą się one przede wszystkim z opozycją między kwietystycznym i terapeutycznym podejściem do filozofii, w myśl którego sednem filozofii jest krytyka i unikanie zwodniczych konstrukcji intelektualnych, a podejściem aktywistycznym i teoretycznym, które kładzie nacisk na zastępowanie nowymi koncepcjami odrzucanych stanowisk tradycyjnych. Ów splot *prima facie* niezgodnych wątków kwietystycznych i aktywistycznych jest widoczny szczególnie dobrze w poglądach Huw Price'a.

Krystyna Wilkoszewska (Uniwersytet Jagielloński w Krakowie)

O potencji filozofii doświadczenia Johna Deweya w odniesieniu do zjawisk sztuki współczesnej i estetycznego wymiaru życia

Potencjał „filozofii estetyki” Johna Deweya jest zdecydowanie większy w odniesieniu do zjawisk jakie nastąpiły w sztuce i kulturze już po jego śmierci, niż w zastosowaniu do czasów Deweyowi współczesnych. Rozważę problem na płaszczyznach: sztuki,

życia, teorii. Filozofia doświadczenia (w tym doświadczenia estetycznego) Deweya w odniesieniu do sztuki Wielkiej Awangardy i neoawangardy oraz nowszych trendów w sztuce.

Estetyka Deweya a współczesny nurt tzw. Everydayaesthetics.

Ewolucyjny i ekologiczny wymiar Deweyowskiej estetyki.